

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin incelenmesi

Investigation of moral maturity levels of Science and Art Center (SAC) students

Ferdi Kılıç¹ ve Mücahit Sevinç²

Gönderilme tarihi/Received date: 10 / 04 / 2020

Kabul tarihi/Accepted date: 10 / 05 / 2020

Öz

Bu araştırmada Bilim ve Sanat Merkezlerindeki özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin belirlenerek incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla 2020 yılında Bolu Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerine gerekli izinler alınarak "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma betimsel tarama modelinden oluşmaktadır. Veriler, SPSS 15 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Normal dağılım gösteren veri gruplarında t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey testi ve ortalamalar kullanılmıştır. Sonuçların anlamlı olup olmadığı .05 düzeyinde test edilmiştir. Öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin "çoğu zaman" düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri ile cinsiyetleri, örgün eğitimdeki okul türleri ve babalarının eğitim düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark var bulunmamaktadır. Öğrencilerin örgün eğitimdeki sınıf seviyeleri ve annelerinin eğitim düzeyleri ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark var bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, Özel Yetenekli Öğrenci, Ahlak, Ahlaki Olgunluk.

Abstract

In this study, it is aimed to determine the moral maturity levels of especially talented secondary school students in Science and Art Centers by determining them. For this purpose, "Moral Maturity Scale" was applied to middle school students in Bolu Science and Art Center in 2020 after obtaining the necessary permissions. Their search consists of descriptive scanning model. The data were analyzed using the SPSS 15 package program. In the normally distributed data groups, t-test, one-way variance analysis (ANOVA), Tukey test and averages were used. Whether the results are meaningful or not was tested at the .05 level. It is seen that the moral maturity levels of the students are "mostly." There is no significant difference between the moral maturity and gender of the students, the types of school in formal education and the education levels of their fathers. There is a significant difference between the class levels of the students in formal education and the education levels of their mothers and their moral maturity levels.

Keywords: Science and Art Center, Especially Talented Student, Morality, Moral Maturity.

1. Giriş

Özel yetenekli bireyin çeşitli tanımlamaları bulunmakla birlikte zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik düzeyi veya özel akademik alanlarda yaşlarına göre daha fazla düzeyde performans gösterdiği alan uzmanları tarafından belirlenen birey olarak tanımlanabilmektedir (Tebliğler Dergisi, 2019). Bununla birlikte özel yetenek; uluslararası zekâ testlerinde 130 ve daha yukarı zekâ seviyesine ulaşmış olup, akranlarından gelişigüzel seçilmiş bir topluluğun %98'inden daha üstün bireyler olarak ifade edilmektedir (Ergin ve Köse, 2008). Özel yetenekliler çevrelerine ve dâhil

¹Dr., Bilim ve Sanat Merkezi Müdürü Bolu, Türkiye, kilicferdi@gmail.com

²Bilim ve Sanat Merkezi Bolu, Türkiye, mucahitsevinc14@gmail.com

oldukları ortamlara kolaylıkla adapte olabilmektedirler. Merak ettikleri ve ilgi duydukları herhangi bir konuda ayrıntılı olarak çalışmalar yapabilmektedirler. Merak, akademik başarı, yaşıtlandırından daha büyüklerle iletişimi kolaylıkla kurabilme gibi özellikleri bulunmaktadır. İlk defa karşılaştıkları bir bilgiyi özümsemekte sabırsız davranabilmektedirler. Sorumluluk aldıklarında ve bunu istediklerinde tüm görevleri yerine getirebilmektedirler. İlgi duydukları alanlarda son derece birikimli bilgiler ortaya koyabilmektedirler. Özel yetenekli öğrenciler tanılanması ve eğitilmesi hem öğrenciler hem de toplumsal olarak kalitenin ve yaşam biçimlerinin şekillenmesinde büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla özel yetenekliler özel bir eğitim almalı ve bu eğitimi verecek kişilerinde özellikle değerler eğitimi ile ilgili özel bir süzgeçten geçirilmesini gerekli kılmaktadır (Hökelekli ve Gündüz, 2004). Özel yetenekli bireylerin eğitimleri için bir destek kurumu olarak görev yapan resmi kurumlar olarak Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) bulunmaktadır. BİLSEM'ler, belirli testlerden ve tanılama süreçlerinden geçen örgün eğitim çağındaki özel yetenekli öğrencilerin, okul sonrasında kalan zamanlarında devam ettikleri, bireysel farklılıklarıyla eğitim ve öğretim aldıkları resmi kurumlardır. BİLSEM'de verilen eğitim ile özel yetenekli öğrencilerin; ülkesinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; lider, yapıcı, yaratıcı ve ülke kalkınmasına katkıda bulunan bireyler olarak yetiştirilip geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla; özel yetenekli öğrencilerin bilimsel bir anlayışla estetik değerleri içselleştirebilen, üretken, sorun çözen, kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak eğitilmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca öğrencilerin yeteneklerini ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark ederek en üst düzeyde kullanmalarını, yaratıcı düşünme, keşif, icat, başarı, inovasyon, liderlik, iletişim ve sanatsal beceriler kazanmalarını, özel yeteneklerini bilimsel çalışma disiplini, disiplinler arası düşünme, sorunları çözme, belirlenen ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler ortaya koymalarında kullanabilmeleri hedeflenmektedir (Tebliğler Dergisi, 2019). Özel yetenekli bireyler; toplumların sahip oldukları önemli değerler arasında sayılabilir. Özel yetenekli bireylerin tanılanması, eğitilmesi, toplum içerisinde uyumlarının sağlanması, toplum tarafından desteklenmeleri, ülkemizin kalkınmasına ve ilerlemesine de katkılar sunabilir. Ülkelerin büyümesi ve gelişmesinde özel yeteneklilerin eğitimi ve istihdamı ayrıca üzerinde durulması gereken bir husustur. Önemli bir insan kaynağı olarak görülen bu bireylerin erken yaşlardan itibaren tespit edilmesi ve eğitsel olarak desteklenmesini sağlayacak politikaların oluşturulması da özel yeteneklilerin eğitim sürecine katkılar sağlayabilir (Memişoğlu ve Kılıç, 2017). Özel yetenekli öğrencilerin eğitilmesi kadar aynı zamanda ahlaki olgunluk düzeyine sahip olmaları da ülkelerin gelişimine ve toplumların şekillenmesine önemli katkılar sağlayabilecektir. Sağlam ve güçlü bir ahlak ve onun rehberliğinde dizayn edilmiş bir toplumun sağlam zeminlerde olacağı ve o toplumdaki bireylerin kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri düşünülmektedir.

Becer (2017), toplumların gelişmişliğinde bir gösterge olarak kabul edilen profesyonelleşmenin gelişmesinde temel yapının ahlak, ahlakın da kaynağının inançlar olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte ahlakın toplumların ayrılmaz bir parçası olduğu ve yalnızca toplumları oluşturan bireylerin kendi aralarındaki ilişkilerin düzenlenmesinde değil aynı zamanda bireylerin bir bütün olarak değer dünyalarının da biçimlendirilmesi yönünden önemli bir unsur olduğu belirtilmektedir (Cevizci, 2014). Ahlakın toplumsal alanlarda olduğu kadar birey yaşantısının kaliteye ulaşmasında da önemli etkenlerden olduğu bilinmektedir. Daha refah ve yaşanılabilir bir hayatın temel öğeleri arasında ahlak ve değerler ön planda bulunmaktadır. Gerek dini gerekse de toplumsal kuralların bir uyum içerisinde toplumu yönlendirmesindeki temel taşların ahlak çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Alikashifoğlu (2008), ahlaki olgunluğa sahip bir bireyin, güvenilir, sorumlu,

saygılı, adil, kendini kontrol edebilen, empati yeteneği gelişmiş iyi bir insan olmakla birlikte kanunlara ve nizamlara uyan iyi bir vatandaş olması gerektiğini vurgulamaktadır. Ahlaki olgunluk ile ilgili çalışmaları ön plana çıkan ve bilişsel gelişimsel ahlak gelişimi olarak tanınan çalışmalarıyla Kohlberg, çocukların ahlaki olgular karşısındaki karar yetilerini derecelendirmiş, çocukların karar basamağında gösterecekleri becerilerini olgun yargı, bu becerilere sahip olanları ise ahlaken “olgun” olarak ifade etmektedir (Tekin, 2017). Kohlberg (1995) çalışmalarıyla çocukların ne ölçüde ahlaki olgunluğa ulaştıklarını gözlemlemeye çalışmıştır. Ahlaki olgunlukla ilgili olarak Mathieson (2003) yapmış olduğu çalışmada, ahlak olgunluğun bileşenleri olarak ahlaki eylemlilik, bilişsel yetenek, duygusal kaynakları, sosyal beceri, ilkeler, başkalarına saygı ile amaç duygusu geliştirmeyi göstermektedir. Tekin (2017) yapmış olduğu çalışmada ahlaki erdemlerin bireylerde kökleştirilmesinden ahlaki becerilerin kazandırılması ile geçen sürecin ahlaki olgunluğu daha anlaşılır bir düzeyde ortaya çıkardığını ifade etmektedir. Şengün (2007) doktora çalışmasında geliştirmiş olduğu “Ahlaki Olgunluk Ölçeği”ne göre öğrencilerin ahlaki olgunluğunu etkileyen faktörler ve bunların ahlaki olgunluk düzeyleri ile ilişkisini tespit etmiştir. Duygu düşünce ve değerlerin davranış haline dönüşmesi ve bir alışkanlık haline getirilmesi ahlaki olgunluğu meydana getirdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda özellikle toplumun yüzde 1-2’lik kısmını oluşturan özel yetenekli bireylerin ahlaki olgunluk düzeylerinin istenilen düzeyde olması ve bu olgunluk içerisinde hareket eden ve toplumun önemli kademelerinde kendilerine yer bulabilen özel yetenekli bireylerin ahlaki olgunluğa ulaşmalarının elbette ki daha sistematik ve daha modern bir anlayışı oluşturacağı düşünülmektedir. Vargün’ün (2019) yapmış olduğu “Çocuklarda Olumlu Sosyal Davranışın Yordayıcıları Olarak Ahlaki Muhakeme, Ahlaki Duygu ve Ebeveyn Davranışları” konulu çalışmada çocukların ahlaki muhakeme becerilerinin kısmi aracılık rolü olduğunu göstermektedir. Yeşilkayalı’nın (2014) yapmış olduğu “Ebeveynlerin çocuk haklarına yönelik tutumları ile ilköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluk ve hoşgörü eğilimleri arasındaki ilişki” konulu çalışmada ebeveyn çocuk hakları tutumlarının tüm boyutları ile çocukların ahlaki olgunluklarının iç huzur ve sevgi boyutlarında kesiştiği ve İlköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile ebeveynlerin çocuk hakları tutumları arasında öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin her alanda olduğu gibi ahlaki gelişim düzeylerine göre de yaşlılarıyla farklılıklar gösterdikleri düşünülmektedir. Özel yetenekli çocuklar ahlaki standartların değişebileceğini düşünmekte olup farklı toplumsal bakış açılarına sahiptirler. Ahlaki yargıları derleyip kendi yargılarını oluşturma çabası içerisinde girebilmektedirler (Hoffmann, 2000). Tarihten günümüze filozof, düşünür ve bilim insanları, ahlâkî düşünce, tutum ve davranışların zeka ile olan ilişkisi üzerine yorum yapmaktadırlar. Genel kabul olarak ise insanların zihinsel ve zeka faaliyetlerinin ahlâk gelişiminde önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Gündüz, 2010). Ahlak gelişiminde önemli rol oynayan faktörlerden biride anne ve baba tutumlarıdır. Çocuklar erken dönemlerden itibaren anne ve babalarını rol model alıp, özdeşim kanalıyla ahlak anlayışlarını şekillendirmektedirler (Bandura, 1986). Bu nedenle bu araştırmada öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin incelenmesi sağlanmıştır.

Bu araştırma ile Bilim ve Sanat Merkezleri’ndeki ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından, anlamlı bir fark gösterip göstermediği ortaya konmuştur. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyi nasıldır?
- 2) Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3) Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin okul türü değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4) Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5) Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6) Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumu değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.Yöntem

2.1. Araştırma modeli

Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezlerindeki özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri belirlenmeye çalışılmış olup literatür taramalarında da bireylerdeki yüksek ahlaki olgunluğun davranışsal boyutta tam olarak karşılık bulduğu görülmektedir. Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerini incelemek üzere planlanmış betimsel bir çalışmadır. Tarama modeliyle yapılan bu çalışmada nicel araştırma tekniği kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişteki ya da hâlihazırdaki bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2012). Bu modele göre veriler, literatür taramasıyla birlikte ilgili kaynaklardan ve 2020 yılında Bolu Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim öğretime devam etmekte olan 72 ortaokul öğrencisinden toplanmıştır.

2.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılında Bolu Bilim ve Sanat Merkezinde bulunan 72 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma evren üzerinde yapıldığı için örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırma evrenine ait öğrencilere ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	40	55,6
Erkek	32	44,4
Toplam	72	100

Tablo 2. Ortaokul öğrencilerinin okul türü değişkenine göre dağılımları

Okul türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Devlet Okulu	54	75
Özel Okul	18	25
Toplam	72	100

Tablo 3. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre dağılımları

Sınıf düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
5.Sınıf	41	56,9
6.Sınıf	22	30,6
7.Sınıf	3	4,2
8.Sınıf	6	8,3
Toplam	72	100

Tablo 4. Ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre dağılımları

Sınıf düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlkokul	7	9,7
Ortaokul	1	1,4
Lise	12	16,7
Üniversite	52	72,2
Toplam	72	100

Tablo 5. Ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre dağılımları

Sınıf düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlkokul	2	2,8
Ortaokul	2	2,8
Lise	16	22,2
Üniversite	52	72,2
Toplam	72	100

2.3. Veri toplama araçları

Veri toplama araçlarının ilk bölümünde araştırmaya katılanlardan kişisel bilgi toplamak amacıyla kişisel bilgi formu bulunmaktadır. İlk bölümde öğrenciler için cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu değişkenleri ile ilgili bilgi toplamaya yönelik beş madde bulunmaktadır. İkinci bölümde ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin 66 maddeden oluşan Şengün ve Kaya (2007) tarafından hazırlanan “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” bulunmaktadır. Ölçekte maddelerin derecelendirilmesi, “evet, her zaman”, “çoğu zaman”, “ara sıra”, “çok nadir”, “hayır, hiçbir zaman” şeklinde düzenlenmiştir. “Evet, her zaman” seçeneğine 5 puan, “çoğu zaman” seçeneğine 4 puan, “ara sıra” seçeneğine 3 puan, “çok nadir” seçeneğine 2 puan, “hayır, hiçbir zaman” seçeneğine ise 1 puan verilerek ölçek puanlanmaktadır. Şengün ve Kaya (2007) tarafından yapılan ölçekte; ölçeğin geçerlik çalışmasında uzman görüşleri, yapı geçerliği ve ölçüt geçerliği kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık, test-yarı test ve test tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Ahlaki Olgunluk Ölçeğinin bütününe ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,93 olarak, test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,84 olarak ve test-yarı test güvenilirlik katsayısı ise 0,89 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise elde edilen Cronbach’s Alpha katsayısı $\alpha = .86$ olarak bulunmuştur. Şengün ve Kaya (2007) tarafından hazırlanan Ahlaki Olgunluk Ölçeği, ortaokul düzeyindeki bireylerin ahlaki olgunluk düzeyini belirlemede kullanılabilir yeterlikte psikometrik özelliklere sahip geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğundan gerekli izinler alınarak bu çalışmamızda kullanılmıştır.

2.4. Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 15.0 for Windows (Statistical Packages for the Social Sciences) Paket İstatistik Programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde bulunan tüm katılımcılara ait kişisel bilgiler için verilerin çözümlenmesinde, yüzde ve frekans dağılımları alınmış ve tablo hâlinde gösterilmiştir. Ahlaki olgunluk düzeyi ölçeğinden elde edilen verilerin analizinde kullanılacak istatistiksel yöntemleri belirlemek amacıyla öncelikle ölçeğin normallik dağılımına bakılmıştır. Veriler homojen olarak dağıldığından ikili gruplar arasındaki fark için “t-testi” yapılmış olup, farkın kaynağını bulabilmek için ortalamalara bakılmıştır. Üç ve daha fazla gruplar arasındaki fark için ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” yapılmış olup, farkın kaynağını bulabilmek amacıyla Tukey Testi kullanılarak analiz yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Birinci alt problem olan, “Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyi nasıldır?” sorusuna verilen yanıtlara ilişkin frekans ve yüzdeler hesaplanmış, elde edilen bulgular Tablo 6’ da verilmiştir. Öğrencilerin ölçeğe verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun insanları “çoğu zaman” (%63,89) düzeyinde sevdiğini görmektedir. Kötü bir davranış yaptıklarında “evet her zaman” (%58,33) düzeyinde rahatsız olduklarını belirtmektedirler. Çevrelerine “çoğu zaman” (%63,89) düzeyinde güven verdikleri görmektedir. Yardıma muhtaç insanlara “çoğu zaman” (%45,83) ve “evet her zaman” (%36,11) düzeylerinde yardım edebileceklerini belirtmektedirler. Başkalarının mutlu olması için “evet her zaman” (%48,61) düzeyinde çaba gösterebileceklerini belirtmektedirler. Başkalarıyla “çok nadir” (%59,72) düzeyinde kavga ettiklerini belirtmektedirler. Başkalarının kendilerine yaptıkları iyilikleri “evet her zaman” (%77,78) düzeyinde önemsediklerini belirtmektedirler. Hatalı davrandıkları zaman “evet her zaman” (%65,28) düzeyinde özür dilediklerini belirtmektedirler. Başkalarının haklarına “evet her zaman” (%75,00) düzeyinde saygı gösterdiklerini belirtmektedirler. Eşyalarını “evet her zaman” (%36,11) ve “çoğu zaman” (%38,89) düzeylerinde başkalarıyla paylaştıklarını belirtmektedirler. Küçüklere “evet her zaman” (%50,00) düzeyinde sevgilerini gösterdiklerini belirtmektedirler. “çoğu zaman” (%47,22) düzeyinde sabırlı olduklarını belirtmektedirler. Kendilerini eleştirenlere karşı “çoğu zaman” (%36,11) ve “çok nadir” (%26,39) düzeylerinde hoşgörülü davrandıklarını belirtmektedirler. Çevrelerindekiyle “çok nadir” (%41,67) ve “hayır hiçbir zaman” (%56,94) düzeylerinde alay ettiklerini belirtmektedirler. Başkalarının saflığını kendi çıkarları için “hayır hiçbir zaman” (%77,78) düzeyinde kullandıklarını belirtmektedirler. Başkalarının mutluluğunu “çok nadir” (%23,61) ve “hayır hiçbir zaman” (%52,78) düzeylerinde kıskandıklarını belirtmektedirler.

Çıkarlarını korumak için doğru olmayan yolları “çok nadir” (%29,17) ve “hayır hiçbir zaman” (%55,56) düzeylerinde denediklerini belirtmektedirler. Kötü davranışlarını “evet her zaman” (%43,06) ve “çoğu zaman” (%38,89) düzeylerinde kontrol altında tutabildiklerini belirtmektedirler. Kendilerine karşı saygısızlık yapanlara “evet her zaman” (%23,61), “çoğu zaman” (%27,78), “ara sıra” (%22,22) ve “çok nadir” (%18,06) düzeylerinde aynı şekilde davranmayacaklarını belirtmektedirler. Duygularını “çoğu zaman” (%61,11) ve “evet her zaman” (%19,44) düzeylerinde kontrol altında tutabildiklerini belirtmektedirler. Başkalarının hislerine karşı “evet her zaman” (%47,22) ve “çoğu zaman” (%37,50) düzeylerinde duyarlı olduklarını belirtmektedirler.

Öğrenciler tanıdıkları birinin acı çektiğini duyduklarında “evet her zaman” (%65,28) düzeyinde üzüldüklerini belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%70,83) düzeyinde çevrelerini temiz tuttuklarını belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%73,61) düzeyinde başkalarına iftira atmadıklarını belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%63,89) düzeyinde kötü işlere ortak olmadıklarını, başkalarının inançlarına “evet her zaman” (%79,17) düzeyinde saygılı olduklarını belirtmektedirler. Doğaya “evet her zaman” (%76,39) düzeyinde zarar vermediklerini belirtmektedirler. İnsanların gizli konuşmalarını merak etme düzeylerinin ise “çok nadir” (%33,33) ve “hayır hiçbir zaman” (%27,78) şeklinde olduğu görülmektedir. Söz verdiklerinde “evet her zaman” (48,61) ve “çoğu zaman” (%43,06) düzeylerinde sözlerini tuttuklarını belirtmektedirler. Borçlarını “evet her zaman” (%66,67) düzeyinde zamanında ödediklerini, insanları “evet her zaman” (%69,44) düzeyinde incitmekten çekindiklerini belirtmektedirler. Kendi çıkarlarını “hayır hiçbir zaman” (%34,72) “çok nadir” (%36,11) ve “ara sıra” (%20,83) düzeylerinde ön planda tuttuklarını belirtmektedirler.

Tablo 6. Ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk ölçeğine göre dağılımları

Sıra No	Maddeler	Seçenekler											
		Evet her zaman		Çoğu zaman		Ara sıra		Çok nadir		Hayır hiçbir zaman		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	İnsanları severim.	21,00	29,17	46,00	63,89	3,00	4,17	2,00	2,78	0,00	0,00	72	100,0
2	Kötü davrandığımda vicdanım rahatsız olur.	42,00	58,33	22,00	30,56	8,00	11,11	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
3	Çevremdeki insanlar bana güvenirliler.	26,00	36,11	46,00	63,89	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
4	Bana yapılan kötülüğün intikamını alırım.	7,00	9,72	13,00	18,06	24,00	33,33	23,00	31,94	5,00	6,94	72	100,0
5	Yardıma muhtaç insanlara yardım ederim.	26,00	36,11	33,00	45,83	13,00	18,06	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
6	Başkalarının mutlu olması için çaba gösteririm.	35,00	48,61	27,00	37,50	9,00	12,50	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0
7	Başkalarıyla sık sık kavga ederim.	0,00	0,00	1,00	1,39	8,00	11,11	43,00	59,72	20,00	27,78	72	100,0
8	Başkalarının bana yaptığı iyilikleri önemserim.	56,00	77,78	15,00	20,83	0,00	0,00	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0
9	Hatalı davrandığım zaman özür dilerim.	47,00	65,28	24,00	33,33	1,00	1,39	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
10	Başkalarının haklarına saygı gösteririm.	54,00	75,00	18,00	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
11	Eşyalarını başkalarıyla paylaşırım.	26,00	36,11	28,00	38,89	10,00	13,89	5,00	6,94	3,00	4,17	72	100,0
12	Küçüklerle sevgimi göstermekten çekinmem.	36,00	50,00	24,00	33,33	3,00	4,17	6,00	8,33	3,00	4,17	72	100,0
13	Sabırlı bir kişiyim.	10,00	13,89	34,00	47,22	15,00	20,83	8,00	11,11	5,00	6,94	72	100,0
14	Beni eleştirilere karşı hoşgörülü davranırım.	14,00	19,44	26,00	36,11	19,00	26,39	10,00	13,89	3,00	4,17	72	100,0
15	Çevremdekilerle alay ederim.	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,39	30,00	41,67	41,00	56,94	72	100,0
16	Başkalarının saflığını, kendi çıkarlarım için kullanırım.	2,00	2,78	2,00	2,78	2,00	2,78	10,00	13,89	56,00	77,78	72	100,0
17	Başkalarının mutluluğunu kıskanırım.	2,00	2,78	4,00	5,56	11,00	15,28	17,00	23,61	38,00	52,78	72	100,0
18	Çıkarlarımı korumak için doğru olmayan yollara da denerim.	0,00	0,00	4,00	5,56	7,00	9,72	21,00	29,17	40,00	55,56	72	100,0
19	Kötü davranışlarımı kontrol altında tutarım.	31,00	43,06	28,00	38,89	6,00	8,33	7,00	9,72	0,00	0,00	72	100,0
20	Bana karşı saygısızlık yapanlara aynı şekilde davranmam.	17,00	23,61	20,00	27,78	16,00	22,22	13,00	18,06	6,00	8,33	72	100,0
21	Duyularımı kontrol altında tutabilirim.	14,00	19,44	44,00	61,11	5,00	6,94	7,00	9,72	2,00	2,78	72	100,0
22	Başkalarının hislerine karşı duyarlıyım.	34,00	47,22	27,00	37,50	3,00	4,17	7,00	9,72	1,00	1,39	72	100,0

Büyüklerle “evet her zaman” (%88,89) düzeyinde saygılı olduklarını belirtmektedirler. Doğrultan ve adaletten asla taviz vermediklerini ve adil bir kişi olduklarını “evet her zaman” (%68,06) ve “çoğu zaman” (%30,56) düzeylerinde belirtmektedirler. Kibir ve gururdan “evet her zaman” (%51,39) ve “çoğu zaman” (%27,78) düzeylerinde sakındıklarını belirtmektedirler. Cahil insanları aşağılama konusunda “hayır hiçbir zaman” (%70,83) düzeyinde olduklarını belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%51,39) ve “çoğu zaman” (%38,89) düzeylerinde alçak gönüllü biri olduklarını belirtmektedirler. Başkalarıyla olan problemlerine “evet her zaman” (%50,00) ve “çoğu zaman” (%45,83) düzeylerinde uzlaşma ve barış çerçevesinde çözüm aradıklarını belirtmektedirler. Çevrelerindeki iyi insanları kendilerine “evet her zaman” (%52,78) ve “çoğu zaman” (%29,17) düzeylerinde örnek aldıklarını belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%48,61) ve “çoğu zaman” (%45,83) düzeylerinde israftan kaçındıklarını belirtmektedirler. Sorumluluklarını “evet her zaman” (%62,5) ve “çoğu zaman” (%34,72) düzeylerinde yerine getirdiklerini belirtmektedirler. Ayrıca “evet her zaman” (%69,44) ve “çoğu zaman” (%25,00) düzeylerinde inandıkları değerleri yaşamaya çalıştıklarını belirtmektedirler.

Anne babalarına “hayır hiçbir zaman” (%47,22), “çok nadir” (%33,33) ve “ara sıra” (%16,67) düzeylerinde karşı geldiklerini belirtmektedirler. Kendilerini, başkalarının yerine koyarak onları anlamaya çalışmakla ilgili olarak “evet her zaman” (%51,39) ve “çoğu zaman” (%38,89) düzeylerinde görüşe vardıklarını belirtmektedirler. Büyüklerinin öğütlerini “evet her zaman” (%45,83), “çoğu zaman” (%50,00) düzeylerinde uygulamaya çalıştıklarını belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%59,72) ve “çoğu zaman” (%31,94) düzeylerinde kalp kırmamaya dikkat ettiklerini belirtmektedirler. Kötülük yapanlara “evet her zaman” (%48,61) ve “çoğu zaman” (%41,67) düzeylerinde engel olmaya çalıştıklarını belirtmektedirler. Kuskünleri barıştırmaya çalışmak ile ilgili “evet her zaman” (%43,06) “çoğu zaman” (%22,22) düzeylerinde görüş bildirmektedirler. Zayıf ve güçsüzlere “evet her zaman” (%59,72) ve “çoğu zaman” (%29,17) düzeylerinde merhamet ettiklerini belirtmektedirler. Aşırı arzu ve isteklerine “evet her zaman” (%30,56), “çoğu zaman” (%33,33) ve “ara sıra” (%22,22) düzeylerinde engel olmaya çalıştıklarını belirtmektedirler. Davranışlarında “evet her zaman” (%56,94), “çoğu zaman” (%36,11) düzeylerinde tutarlı ve dengeli olmaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. Çevrelerindekiyle “evet her zaman” (%62,5), “çoğu zaman” (%34,72) düzeylerinde anlayışlı ve hoşgörülü olduklarını belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%45,83), “çoğu zaman” (%36,11) düzeylerinde kimseye hakaret etmediklerini belirtmektedirler. Başkalarının sırlarını “evet her zaman” (%44,44) ve “çoğu zaman” (%27,78) düzeylerinde öğrenmeye çalışmadıklarını belirtmektedirler.

Davranışları hakkında “evet her zaman” (%69,44), “çoğu zaman” (%20,83) düzeylerinde düşündüklerini ve yanlış davranışlarını düzeltmeye çalıştıklarını belirtmektedirler. İyice araştırmadan ve anlamadan “evet her zaman” (%47,22), “çoğu zaman” (%40,28) düzeylerinde karar vermeyeceklerini belirtmektedirler. “Evet her zaman” (%54,17), “çoğu zaman” (%30,56) düzeylerinde kesin ve doğru bilgilerle hareket ettiklerini belirtmektedirler. Çevrelerindekiyle “evet her zaman” (%47,22) ve “çoğu zaman” (%34,72) düzeylerinde ikramda bulduklarını belirtmektedirler. Komşularıyla “evet her zaman” (%61,11) ve “çoğu zaman” (%26,39) düzeylerinde iyi geçindiklerini belirtmektedirler. İnsanların zaaflarından “hayır hiçbir zaman” (%65,28) ve “çok nadir” (%25,00) düzeylerinde faydalandıklarını belirtmektedirler. Kendileri için istedikleri bir şeyi başkası için de isterim maddesi ile ilgili olarak “evet her zaman” (%27,78), “çoğu zaman” (%38,89) ve “ara sıra” (%20,83) düzeyinde görüş bildirmektedirler. Kabalık yapmam maddesi ile ilgili olarak “evet her zaman” (%54,17), “çoğu zaman” (%30,56) düzeyinde görüş bildirmektedirler. Çevrelerindekiyle kötü ad takma ile ilgili “hayır hiçbir zaman” (%76,39), “çok nadir” (%16,67) düzeyinde görüş bildirmektedirler. Kendilerini “hayır hiçbir zaman” (%41,67), “çok nadir” (%48,61) düzeylerinde şımarık görmektedirler.

Tablo 6. Ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk ölçeğine göre dağılımları (Devamı)

Sıra No	Maddeler	Seçenekler											
		Evet her zaman		Çoğu zaman		Ara sıra		Çok nadir		Hayır hiçbir zaman		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
23	Tanıdığım birinin acı çektiğini duyduğumda ben de üzülürüm.	47,00	65,28	19,00	26,39	6,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
24	Çevreyi temiz tutarım.	51,00	70,83	19,00	26,39	2,00	2,78	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
25	Başkalarına iftira atmam.	53,00	73,61	11,00	15,28	5,00	6,94	3,00	4,17	0,00	0,00	72	100,0
26	Kötü işlere ortak olmam.	46,00	63,89	9,00	12,50	11,00	15,28	2,00	2,78	4,00	5,56	72	100,0
27	Başkalarının inançlarına saygı gösteririm.	57,00	79,17	13,00	18,06	0,00	0,00	1,00	1,39	1,00	1,39	72	100,0
28	Doğaya zarar vermem.	55,00	76,39	12,00	16,67	1,00	1,39	2,00	2,78	2,00	2,78	72	100,0
29	İnsanların gizli konuşmalarını merak eder, kulak kabartırım.	7,00	9,72	11,00	15,28	10,00	13,89	24,00	33,33	20,00	27,78	72	100,0
30	Söz verdiğimde, sözümde dururum.	35,00	48,61	31,00	43,06	6,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
31	Borçlarımı zamanında öderim.	48,00	66,67	18,00	25,00	1,00	1,39	1,00	1,39	4,00	5,56	72	100,0
32	İnsanları incitmekten çekinirim.	50,00	69,44	22,00	30,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
33	Kendi çıkarlarımı ön planda tutarım.	0,00	0,00	6,00	8,33	15,00	20,83	26,00	36,11	25,00	34,72	72	100,0
34	Büyüklere saygılı davranırım.	64,00	88,89	8,00	11,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
35	Doğruluk ve adaleten asla taviz vermem, adil bir kişiyim.	49,00	68,06	22,00	30,56	1,00	1,39	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
36	Kibir ve gururdan sakınırım.	37,00	51,39	20,00	27,78	9,00	12,50	1,00	1,39	5,00	6,94	72	100,0
37	Müstehtecen yayınları okurum veya seyredirim.	1,00	1,39	0,00	0,00	6,00	8,33	10,00	13,89	55,00	76,39	72	100,0
38	Cahil insanlar aşağılarım.	1,00	1,39	5,00	6,94	1,00	1,39	14,00	19,44	51,00	70,83	72	100,0
39	Alçak gönüllü birisiyim.	37,00	51,39	28,00	38,89	7,00	9,72	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
40	Başkalarıyla olan problemlerime uzlaşma ve barış çerçevesinde çözüm ararım.	36,00	50,00	33,00	45,83	2,00	2,78	0,00	0,00	1,00	1,39	72	100,0
41	Çevremdeki iyi insanları kendime örnek alırım.	38,00	52,78	21,00	29,17	6,00	8,33	4,00	5,56	3,00	4,17	72	100,0
42	İsrafları kaçırırım.	35,00	48,61	33,00	45,83	2,00	2,78	1,00	1,39	1,00	1,39	72	100,0
43	Sorumluluklarımı yerine getirmeye dikkat ederim.	45,00	62,50	25,00	34,72	2,00	2,78	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0
44	İnanmış olduğum değerleri yaşamaya çalışırım.	50,00	69,44	18,00	25,00	3,00	4,17	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0

Tablo 6. Ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk ölçeğine göre dağılımları (Devamı)

Sıra No	Maddeler	Evet her zaman						Seçenekler						Hayır hiçbir zaman		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	Ara sıra	Çok nadir	f	%	f	%	f	%	f	%
45	Anne-babama karşı gelirim.	0,00	0,00	2,00	2,78	12,00	16,67	24,00	33,33	34,00	47,22	72	100,0				
46	Kendimi, başkalarının yerine koyarak onları anlamaya çalışırım.	37,00	51,39	28,00	38,89	2,00	2,78	2,00	2,78	3,00	4,17	72	100,0				
47	Büyüklerimin öğütlerini uygulamaya çalışırım.	33,00	45,83	36,00	50,00	0,00	0,00	2,00	2,78	1,00	1,39	72	100,0				
48	Kalp kırılmaya dikkat ederim.	43,00	59,72	23,00	31,94	5,00	6,94	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0				
49	Kötülük yapanlara engel olmaya çalışırım.	35,00	48,61	30,00	41,67	5,00	6,94	2,00	2,78	0,00	0,00	72	100,0				
50	Küskünleri barıştırmaya çalışırım.	31,00	43,06	16,00	22,22	13,00	18,06	10,00	13,89	2,00	2,78	72	100,0				
51	Zayıf ve güçsüzlere merhamet ederim.	43,00	59,72	21,00	29,17	6,00	8,33	2,00	2,78	0,00	0,00	72	100,0				
52	Aşırı arzu ve isteklerime engel olmaya çalışırım.	22,00	30,56	24,00	33,33	16,00	22,22	10,00	13,89	0,00	0,00	72	100,0				
53	Davranışlarımda tutarlı ve dengeli olmaya çalışırım.	41,00	56,94	26,00	36,11	4,00	5,56	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0				
54	Çevremdekilere anlayışlı ve hoşgörülü davranırım.	45,00	62,50	25,00	34,72	2,00	2,78	0,00	0,00	0,00	0,00	72	100,0				
55	Kimseye hakaret etmem.	33,00	45,83	26,00	36,11	4,00	5,56	7,00	9,72	2,00	2,78	72	100,0				
56	Başkalarının sırlarını öğrenmeye çalışmam.	32,00	44,44	20,00	27,78	8,00	11,11	9,00	12,50	3,00	4,17	72	100,0				
57	Davranışlarım hakkında düşünürüm ve yanlış davranışlarımı düzeltmeye çalışırım.	50,00	69,44	15,00	20,83	6,00	8,33	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0				
58	İyice araştırmadan ve anlamadan karar vermem.	34,00	47,22	29,00	40,28	6,00	8,33	2,00	2,78	1,00	1,39	72	100,0				
59	Kesin ve doğru bilgilerle hareket ederim.	39,00	54,17	22,00	30,56	10,00	13,89	1,00	1,39	0,00	0,00	72	100,0				
60	Çevremdekilere ikramlarda bulunurum.	30,00	41,67	25,00	34,72	14,00	19,44	3,00	4,17	0,00	0,00	72	100,0				
61	Komşularıyla iyi geçinirim.	44,00	61,11	19,00	26,39	6,00	8,33	3,00	4,17	0,00	0,00	72	100,0				
62	İnsanların zayıflıklarından faydalanırım.	2,00	2,78	2,00	2,78	3,00	4,17	18,00	25,00	47,00	65,28	72	100,0				
63	Kendim için istediğim bir şeyi, başkası için de isterim.	20,00	27,78	28,00	38,89	15,00	20,83	3,00	4,17	6,00	8,33	72	100,0				
64	Kabalık yapmam.	39,00	54,17	22,00	30,56	4,00	5,56	7,00	9,72	0,00	0,00	72	100,0				
65	Çevremdekilere kötü adlar takarım.	0,00	0,00	2,00	2,78	3,00	4,17	12,00	16,67	55,00	76,39	72	100,0				
66	Şımarık birisiyim.	0,00	0,00	1,00	1,39	6,00	8,33	35,00	48,61	30,00	41,67	72	100,0				

3.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular

İkinci alt problem olan, “Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu t-testi ile incelenmiş olup bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin t-testi

	Cinsiyet	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Sd	t-değeri	p
Ahlaki olgunluk	Kız	40	2,23	.27792	70	.575	.567
	Erkek	32	2,2	.24034			

Tablo 7 incelendiğinde; ahlaki olgunluk düzeyi ile ilgili hesaplanan $t=.575$ değeri t değerinden (1.96) küçük olduğundan ve $p>.05$ düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

3.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Üçüncü alt problem olan, “Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin okul türü değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu t-testi ile incelenmiş olup bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Ortaokul öğrencilerinin okul türü değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin t-testi

	Okul türü	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Sd	t-değeri	p
Ahlaki olgunluk	Devlet	54	2,19	.27084	70	1.799	.076
	Özel	18	2,31	.20644			

Tablo 8 incelendiğinde; ahlaki olgunluk düzeyi ile ilgili hesaplanan $t=1.799$ değeri t değerinden (1.96) küçük olduğundan ve $p>.05$ düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin okul türü değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

3.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Dördüncü alt problem olan “Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş olup bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi

	Veri grupları	Sd	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	Beklenen F Değeri	P
Ahlaki olgunluk	Gruplar arası	3	.755	.252	4.201	.009
	Gruplar İçi	68	4.071	.060		
	Toplam	71	4.826			

Kılıç, F., Sevinç, M. (2020). Investigation of moral maturity levels of Science and Art Center (SAC) students. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 108-124.

Tablo 9’da öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları incelendiğinde; ahlaki olgunluk düzeyinin, öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir [$F=4,201$ $p<.05$]. Farklılığın kaynağını bulabilmek amacıyla Tukey testi yapılmış olup bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin Tukey testi

Ortalama (X)	Sınıf Düzeyi	Grup 1	Grup 2	Grup 3	Grup 4
2,61	8.Sınıf	*	*	*	
2,21	6.Sınıf				
2,19	5.Sınıf				
2,05	7.Sınıf				

Tablo 10’da öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyi ile öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre Tukey testi incelendiğinde sınıf düzeyi 8.sınıf olan öğrencilerle 5.sınıf, 6.sınıf ve 7.sınıf olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyi 8.sınıf (Grup 4) olan ($X=2,61$) öğrencilerin “Ara sıra”, 6.sınıf (Grup 2) ($X=2,21$), 5.sınıf (Grup 1) ($X=2,19$), ve 7.sınıf (Grup 3) ise ($X=2,05$) ile “Çok nadir” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Beşinci alt problem olan “Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap bulabilmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Anlamlı fark çıkan durumlarda fark gösteren ortalamaları belirleyebilmek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi

	Veri grupları	Sd	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	Beklenen F değeri	p
Ahlaki olgunluk	Gruplar arası	3	.893	.298	5.145	.003
	Gruplar İçi	68	3.393	.058		
	Toplam	71	4.826			

Tablo 11.’de öğrencilerin annelerinin eğitim durumu değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları incelendiğinde; ahlaki olgunluk düzeyinin, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir [$F=5,145$ $p<.05$]. Farklılığın kaynağını bulabilmek amacıyla Tukey testi yapılmış olup bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin Tukey testi

Ortalama (X)	Eğitim Düzeyi	Grup 1	Grup 2	Grup 3	Grup 4
2,62	İlkokul		*	*	*
2,21	Üniversite				
2,10	Lise				
2,03	Ortaokul				

Tablo 12’de, ahlaki olgunluk düzeyi ile öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre Tukey testi incelendiğinde; annelerinin eğitim düzeyi ilkököl (Grup 1) olan öğrencilerle;

annelerinin eğitim durumu, ortaokul (Grup 2), lise (Grup 3) ve üniversite (Grup 4) olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Annelerinin eğitim düzeyi ilkököl olan ($X=2,62$) öğrencilerin “Ara sıra”, ortaokul ($X=2,03$), üniversite ($X=2,21$) ve lise ($X=2,10$) olanların ise “Çok nadir” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Altıncı alt problem olan “Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap bulabilmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi

	Veri grupları	Sd	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	Beklenen F değeri	P
Ahlaki Olgunluk	Gruplar Arası	3	.197	.066	.966	.414
	Gruplar İçi	68	4.628	.068		
	Toplam	71	4.826			

Tablo 13’e göre ahlaki olgunluk ile ilgili $p=.414$, olarak bulunmuştur ki bu değer .05 düzeyinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır ($p>.05$). Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi değişkeni ile ahlaki olgunluk düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4. Sonuç ve tartışma

Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri ile ilgili ölçüğe verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde genel olarak istendik toplumsal normlara ve ahlaki değerlere uygun yönde görüş bildirdikleri bulunmuştur. Öğrenciler görüşlerinde başkalarının mutlu olmaları için çaba gösterebilmek, başkalarının kendilerine yaptıkları iyilikleri önemseyebilmek, hatalı davrandıkları zaman özür dileyebilmek, başkalarının haklarına saygı, küçüklere karşı sevgilerini gösterebilmek, kötü davranışları kontrol edebilmek, başkalarının hislerine karşı duyarlı olabilmek ile ilgili “her zaman” düzeyinde görüş bildirmektedirler. Aynı şekilde çevreyi temiz tutmak, başkalarına iftira atmamak, kötü işlere ortak olmamak, saygılı olmak, doğaya zarar vermemek, söz verdiklerinde sözlerini tutmak, borçlarını zamanında ödemek, insanları incitmekten çekinmek, büyüklerine saygılı olmak, doğruluktan ve adaletten asla taviz vermemek ve adil bir kişi olmak, kibir ve gururdan sakınmak, alçak gönüllü olmak, başkalarıyla olan problemlerine uzlaşma ve barış çerçevesinde çözüm aramak, çevrelerindeki iyi insanları kendilerine örnek almak, israftan kaçınmak, sorumluluklarını yerine getirmek, inandıkları değerleri yaşamaya çalışmak, kendilerini başkalarının yerine koyarak onları anlamaya çalışmak, kalp kırmamaya dikkat etmek, kötülük yapanlara engel olmaya çalışmak, zayıf ve güçsüzlere merhamet etmek, davranışlarında tutarlı ve dengeli olmaya çalışmak, çevrelerindeki anlayışlı ve hoşgörülü olmak, kimseye hakaret etmemek, başkalarının sırlarını öğrenmeye çalışmamak, davranışları hakkında düşünmek ve yanlış davranışlarını düzeltmeye çalışmak, iyice araştırmadan ve dinlemeden karar vermemek, kesin ve doğru bilgilerle hareket etmek, çevrelerindeki ikramlarda bulunmak, komşularıyla iyi geçinmek, kabalık yapmamak ile ilgili olarak ta öğrenciler “evet her zaman” düzeyinde görüş belirtmektedirler. Bununla birlikte başkalarının saflığını kendi çıkarları için kullanmak, başkalarının mutluluğunu kıskanmak, çıkarlarını korumak için doğru

olmayan yolları denemek, cahil insanları aşağılamak, insanların zaaflarından faydalanmak öğrenciler tarafından “hayır hiçbir zaman” düzeyinde ifade edilmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezindeki ortaokul öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri öğrencilerin cinsiyet, okul türü ve babalarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, öğrencilerin sınıf düzeyleri ve annelerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sarıçam vd. (2014) yapmış oldukları çalışmada her iki cinsiyetinde Kohlberg’in geleneksel ahlak düzeyinde olduğunu tespit etmiş olup bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu çalışmada 8. sınıf düzeyinde olan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri 5.sınıf, 6.sınıf ve 7.sınıf öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri ile anlamlı farklılık göstermektedir. 8.sınıf düzeyinde bulunan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri “ara sıra” düzeyindeyken 5. 6. ve 7. sınıf düzeyinde bulunan öğrencilerin “çok nadir” düzeyinde oldukları görülmektedir. Bu da aslında sınıf düzeyi arttıkça ahlaki olgunluk düzeyinin de arttığını göstermektedir. Kangal’ın (2010) yapmış olduğu “Normal ve Üstün Yetenekli Çocukların Ahlaki Yargılarının Karşılaştırılması ve Yaratıcı Drama Programının Çocukların Ahlaki Yargılarına Etkisi” konulu çalışmada normal gelişim gösteren ve üstün yetenekli çocukların ahlaki yargı puan ortalamaları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmekte olup bu çalışmayı destekler nitelikte sonuçlar ortaya konmaktadır. Annelerinin eğitim düzeyi ilkökullü olan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri annelerinin öğrenim durumu ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri ile anlamlı farklılık göstermektedir. Annelerinin eğitim durumu ilkökullü olan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyi “ara sıra” düzeyindeyken, annelerinin eğitim durumu ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin “çok nadir” düzeyinde olduğu görülmektedir. Şengün’ün (2008) yapmış olduğu “Lise Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Kişisel Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu çalışmada anne-baba tutumu, anne öğrenim düzeyi, anne mesleği, ailenin ekonomik düzeyinin lise öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerini etkileyen önemli faktörler olduğu sonucuna ulaşılmış olup anne eğitim düzeyi ile ilgili olarak bu çalışmayı destekler nitelikte sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın bulgularından yola çıkarak özel yetenekli olan farklı yaş ve sınıf seviyelerinde bulunan öğrenciler için (okul öncesi, lise, vb.) ahlaki olgunluk üzerine çalışmalarla ağırlık verilmesi düşünülmektedir. Ahlaki olgunluk seviyesini belirleyebilmek ve gelişimine katkıda bulunabilmek amacıyla özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle sorumlu olan ve öğrencilerine rol model olan öğretmenlere ahlak ve ahlaki olgunluk konularında kişisel gelişimlerine destek verilmesinin sağlanabileceği düşünülmektedir. Çalışma sonucunda anne eğitim düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiğinden yola çıkılarak ahlak ve ahlaki olgunluk üzerine aile eğitimlerinin planlanmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alikaşifoğlu M. (2008). Ergenlerde davranışsal sorunlar. *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi Yayını*, 63(3), 55-60.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. NewYork: Prentice-Hall, Inc.
- Becer, F. (2017). Durkheim sosyolojisinde ahlak ve yansımaları. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(12), 813-826.
- Cevizci, A. (2014). *Etik ahlak felsefesi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Ergin, K. H. ve Köse, N. (2008). *Zekâ türüne göre çocuk eğitimi*. İstanbul: Hepsi Çocuk Yayınevi.

Kılıç, F., Sevinç, M. (2020). Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 108-124.

- Gündüz, T. (2010). Üstün zekâlı çocuklarda ahlak gelişimi ve eğitimi. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 157-177.
- Hoffmann, M. L. (2000). *Empathy and moral development: implications for caring and justice*. New York: Cambridge University Press.
- Hökelekli, H., Gündüz, T. (2004). *Üstün yetenekli öğrencilerin karakter özellikleri ve değerler eğitimi*. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Kangal, B., S. (2010). *Normal ve üstün yetenekli çocukların ahlaki yargılarının karşılaştırılması ve yaratıcı drama programının çocukların ahlaki yargılarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye Yayınevi.
- Kohlberg, L. (1995). *Diepsychologie der moral entwicklung*. Sinzheim: Suhrkampf.
- Mathieson, K. (2003). Elements of moral maturity. *Journal of College And Character*, 4(5), 1940-1639.
- Memişoğlu, S. P., Kılıç, F. (2017). Bilim ve sanat merkezlerindeki öğretmenlerin yöneticilerinin liderlik yeterlilikleri kurum etkililiği ve kurum kültürüne yönelik algıları arasındaki ilişki. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 64(3), 69-85.
- Sarıçam, H., Çelik, İ., Arıcı, N., Kaya, M. M. (2014). Ergenlerde insani değerler ve ahlaki olgunluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*. 11(1), 1325-1342.
- Şengün, M. ve Kaya, M. (2007). Ahlaki olgunluk ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24(25), 51-64.
- Şengün, M. (2008). *Lise öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Tekin, İ. (2017). Ahlaki olgunluk kavramı üzerine kuramsal bir çözümleme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2275-2298.
- Vargün, E., G. (2019). *Çocuklarda olumlu sosyal davranışın yordayıcıları olarak ahlaki muhakeme, ahlaki duygu ve ebeveyn davranışları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yeşilkayalı, E. (2014). *Ebeveynlerin çocuk haklarına yönelik tutumları ile ilköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluk ve hoşgörü eğilimleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tebliğler Dergisi. (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 10.02.2020 tarihinde <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/87-2019/5328-2747-aralik-2019-ek>, adresinden alındı.

Extended abstract in English

In this study, it is aimed to determine the moral maturity levels of especially talented secondary school students in Science and Art Centers by determining them. Special talented individual; is an individual determined by field experts who perform at a higher level than their peers Science and Art Centers for the training of talented individuals in Turkey (SAC) is located. Especially talented students continue their education and training at the official institutions, Science and Art Centers, after the school. With the education given in BİLSEM, special talented students; It is aimed that the country adopts national, moral, human, spiritual and cultural values. It is thought that students with special abilities will contribute to the development of countries and to shape the societies. Children's decision-making skills against moral facts are graded. In the literature, the skills that children will show in the decision step are expressed as mature judgment, and those with these skills are morally mature. When the literature is analyzed, it is seen that the high moral maturity in the individuals corresponds exactly to the behavioral dimension of the individuals.

In this study, it was tried to determine the moral maturity levels of special talented secondary school students in Science and Art Centers. This research is a descriptive research. Their search data were collected from there late sources along with the literature review and from the secondary school students with the survey technique. The population of their search consists of 72 secondary school students in Bolu Science and Art Center in the academic year 2019-2020. The data obtained in their search were made by using SPSS 15.0 for Windows Package Statistics Program. Cronbach's Alpha coefficient obtained in this research was found as $\alpha = .86$. In the first part of the scale, percentage and frequency distributions are taken for personal information of all participants and shown in tables. T-test and one-way analysis of variance (Anova) were performed for differences. In cases where there is a difference, in order to find the source of the difference, the averages and the Tukey test were examined, respectively. Whether the results are meaningful or not was tested at the .05 level. In their search, answers to the following questions were sought:

1) What is the level of moral maturity of middle school students in Science and Art Centers? Frequency and percentage values were examined for the question.

2) Is there a significant difference between the gender and moral maturity levels of middle school students in Science and Art Centers? T-test was applied for the question.

3) Is there a significant difference between the school types and moral maturity levels of middle school students in Science and Art Centers? In order to find the answer to the question, a t-test was performed.

4) Is there a significant difference between the grade level sand moral maturity levels of middle school students in Science and Art Centers? In order to find the answer to the question, a t-test was performed.

5) Is there a significant difference between the education level sand the moral maturity levels of them others of middle school students at the Science and Art Centers? One Way Variance Analysis (Anova) was applied for the question. Tukey test was performed in order to determine the averages that show difference in cases where there is a significant difference.

6) Is there a significant difference between the education level sand moral maturity levels of fathers of middle school students at Science and Art Centers? One Way Variance Analysis

(Anova) was applied for the question. Tukey test was performed in order to determine the averages that show difference in cases where there is a significant difference.

As a result of the analysis, it is seen that the moral maturity levels of the students are “mostly”. There is no significant difference between students' gender and moral maturity levels. There is no significant difference between the school types of students in formal education and their moral maturity levels. There is no significant difference between the education levels of the fathers of the students and their moral maturity levels. There is a significant difference between the class levels of students in formal education and their moral maturity levels. it is observed that the moral maturity level increases as the grade level increases. There is a significant difference between the education levels of the mothers of the students and their moral maturity levels. While the level of moral maturity of the students whose mothers' educational status is primary school is “occasionally”, the education level of their mothers is at the "very rare" level of students with secondary, high school and university.

It is thought that this study, which examines the moral maturity levels of students with special abilities, will contribute to other studies to be conducted.